

Resum de les ponències i aportacions realitzades en el Diàleg de Turisme, diversitat cultural i desenvolupament sostenible

Centre de Convencions del Fòrum

Barcelona, 14 – 16 de juliol de 2004

CERIMÒNIA D'OBERTURA 14 DE JULIOL, MATÍ

Mounir Bouchenaki. Sots-director general de Cultura UNESCO

- El turisme ha de desenvolupar un paper amb l'objectiu de donar a conèixer el patrimoni cultural. Creant per exemple circuits turístics que promoguin no els llocs més coneguts sinó els menys coneguts per tal d'evitar que caiguin en l'oblit.
- Sense el diàleg no pot existir diversitat cultural.
- El patrimoni ofereix una oportunitat pels països en desenvolupament.

Jean-Claude Baumgarten. President del World Travel & Tourism Council

- La nostra missió es convèncer als governs de la importància del turisme. Hi ha poca consciència de la importància del nostre sector pels negocis.
- Tenim com a obligació sostenible protegir no només el mediambient sinó també el sector cultural i social.

Francesco Frangialli. Secretari general OMT

- L'impacte de les últimes commocions internacionals ha afectat negativament als desplaçaments en avió i al turisme de convencions i incentius. En canvi ha beneficiat els transports via terrestre i el turisme de proximitat.
- Pel que fa a l'oferta: augment del cost de la seguretat.
Pel que fa a la demanda: en els últims tres anys es dona una indústria molt regionalitzada. El que suposa desplaçaments de distàncies curtes i un replegament dels turistes cap a destinacions nacionals.
- En conclusió i donat que el mercat és més volàtil que mai, s'han reestructurat noves tècniques de mercat i s'ha propiciat la cooperació entre el sector públic i el privat.

Jafar Jafari. President del Comitè Científic del diàleg

- Escollim el patrimoni cultural que desitgem veure i com a conseqüència, aquest patrimoni es transforma en un bé de consum.
- Si es preserva la naturalesa però no es tenen en compte la cultura i la comunitat, no es tracta d'un turisme sostenible.
- El turisme no és només un negoci, una indústria, sinó un fenomen sociocultural.

Sultà bin Salman bin Abd al-Aziz Al-Saud. President del diàleg. Aràbia Saudita

- Som un únic poble en un planeta en comú. Tenim tendència a remarcar les nostres diferències en comptes de veure el que tenim en comú
- Insto a la interacció entre les cultures. Cada vegada hi ha més tendència cap al turisme cultural, la comunicació ens permet conèixer més coses els uns dels altres i els transports ens permeten arribar a llocs més llunyans
- El turisme ens pot unir, ens pot apropar. Com a homes i dones ens hem de conèixer hem de lluitar contra les diferències i fer un futur més segur i més pròsper.

Joan Clos. President del Fòrum Universal de les Cultures

- S'ha de buscar un equilibri entre la indústria i la cultura.
- El desenvolupament del turisme està associat a elements de prosperitat, seguretat i qualitat dels serveis.
- Des del punt de vista econòmic, Barcelona a l'any 73 era una ciutat industrial i manufacturera, contrària al turisme. En vint anys s'ha passat de 3 milions de passatgers a l'aeroport de El Prat a 24 milions i el sector turístic representa un 14% del PIB. Barcelona ha passat a ser una ciutat clara, transparent i lluminosa i en aquesta transformació ha estat rellevant el turisme.
- El nostre turisme es basa en la nostra pròpia identitat cultural. Les iniciatives turístiques són una afirmació de la nostra identitat, de la nostra cultura: Any Gaudi, Any Dalí...

SESSIÓ PLENÀRIA

Tomás de Azcárate Bang. Director del diàleg

Introducció als objectius i al procés del diàleg

- El turisme com a força creativa per a un enriquiment cultural mutu però també es pot convertir en una màquina d'homogeneització global.
- El turisme té una capacitat real i potencial com a vector de la pau i com a promotor d'aliances cap a un desenvolupament sostenible.
- La conservació i valorització del patrimoni constitueix un valor essencial de l'oferta turística.
- Així, una visió creativa del turisme permet reforçar la pervivència d'aquest llegat.

Olivert Jalbert *L'impacte del desenvolupament turístic en la diversitat biològica*

- El turisme és una indústria que creix molt ràpidament i genera un 8% de totes dels despeses internacionals.
- L'impacte del turisme sobre la biodiversitat té diversos efectes negatius: la construcció de recursos turístics pot destruir els recursos naturals, la presència humana en àrees naturals pot destruir hàbitats, espècies...; impacte en entorns marins i costers (contaminació); impactes socials i culturals (augment de delinqüència, prostitució...)
- Els beneficis del turisme mal distribuïts contribueixen a l'empobriment.
- Afortunadament, també hi ha l'òptica positiva: creixement econòmic en països en vies de desenvolupament ja que genera ocupació i oportunitats de negoci.
- El repte dels governs amb una biodiversitat rica és protegir aquest actiu.

Eugenio Yunis Ahués. Cap de Desenvolupament Sostenible de l'OMT
L'imperatiu de la sostenibilitat en el turisme del segle XXI

- L'espectacular creixement de l'arribada de turistes internacionals i els moviments dins del propi país és una característica del turisme actual. Hi ha una contínua expansió geogràfica i diversificació dels destins turístics.
- La sostenibilitat té una triple dimensió: social, mediambiental i econòmica i el desenvolupament sostenible consisteix en aconseguir l'equilibri entre objectius socials, econòmics i ambientals.
- El turisme prospera gràcies a l'existència d'atractius naturals, el turisme els pot utilitzar, però no explotar, perquè sinó els recursos es deteriorenen de manera irreversible.
- Només seguint una estratègia de desenvolupament sostenible i no un simple augment en les arribades és possible el manteniment dels recursos naturals originals
- No es pot equiparar sostenibilitat i ecoturisme. La sostenibilitat s'hauria d'aplicar a totes les formes de turisme. En canvi l'ecoturisme es refereix només a un segment del mercat turístic motivat per la apreciació de la natura i la seva conservació.

Eusebio Leal Spengler. Director de l'Oficina de l'Historiador de la ciutat de l'Havana
Turisme i patrimoni cultural

- La interculturalitat és l'essència del mon contemporani.
- Els esquemes de desenvolupament que prescindeixen de la cultura, generen empobriment.
- La cultura juga un paper decisiu en la preservació de la identitat.

Milagros del Corral. Sots-directora general adjunta de Cultura de la UNESCO
Patrimoni intangible, desenvolupament i turisme: ciutats creatives

- La civilització sedentària s'està transformant en nòmada. A les ciutats hi ha nous colors, mercats, llengües.. tot això ha de viure en harmonia, però hi ha el risc de que totes les ciutats s'assemblin molt.
- La resposta està en la cultura del passat i el present, que és on es troba la personalitat de les ciutats.
- Ciutats creatives: ciutats no capitals amb una vocació marcada. Ens trobem així amb ciutats literàries, cinematogràfiques, gastronòmiques...
- Es tracta d'identificar-les, crear sinèrgies entre elles i convertir-les en destins turístics.
- Conclusió: obrir noves vies al turisme des d'una perspectiva cultural, humana i solidària.

Joan Gaspart Solves. President del Comitè Executiu de Turisme de Barcelona
La responsabilitat de l'empresa turística amb el patrimoni de les comunitats.

- L'empresari fa un esforç per recuperar el patrimoni.
- Ni l'empresari ni l'administració han de tenir por de la paraula "regular el sector"
- Barcelona és una ciutat creativa, la mostra és el Fòrum
- L'empresari ha de guanyar diners, però no només per això sinó també per reinvertir-los en la conservació i manteniment del patrimoni.
- On no hi ha pau, no hi ha turisme i el turisme aporta pau, diàleg, cultura i recuperació del patrimoni.

SIMPOSI A. DIVERSITAT, PAU I TURISME, ENRIQUINT EL LLEGAT DE LA HUMANITAT

EL PATRIMONI DEL PASSAT, FINESTRA OBERTA AL TURISME DEL FUTUR **14 DE JULIOL, SESSIÓ DE TARDA**

Miguel Angel Troitiño. Universitat Complutense de Madrid

Potencialitats i límits a l'ús del patrimoni cultural

- La pressió turística sobre els monuments és un problema complex, i com a tal, necessita una solució complexa. Quina? Interacció dinàmica entre cultura i turisme (diàleg i compromís del sector públic i privat), planificació de la conservació i del turisme i correcta distribució dels fluxos de visitants.
- S'ha de posar límits a la utilització turística. Capacitat d'acollida limitada, no pot continuar creixent, el patrimoni té una potencialitat limitada.
- Pensar primer amb els ciutadans, "el que fem bé per a ells, també ho serà pels turistes".
- Repartiment equitatiu dels costos de conservació entre el sector públic, sector privat i visitants.

Glòria Lopez. Directora de Turisme i Cultura de CONACULTA, Mèxic

La diversitat creativa: turisme, municipis, xarxes i cooperació

- La situació a Mèxic es diferent, tenen altres prioritats, primer tenir les primeres necessitats cobertes.
- El patrimoni cultural serà qui salvi al turisme, i no al revés.
- Importància de les xarxes entre municipis, per tal de canalitzar els projectes del govern.
- Importància d'implicar la població local en la promoció turística, segons les pròpies percepcions dels mexicans que tenen de Mèxic.

Pere Duran. Director General de Turisme de Barcelona

La ciutat: destinació turística o espai per a ciutadans

- El turisme és un objectiu econòmic de les ciutats. El turisme enriqueix a dos nivells: cultural i econòmic.
- L'arribada de milions de turistes és un fenomen absolutament positiu. El turista no hauria de ser molest pels ciutadans. Alguns sectors insisteixen amb la dualitat ciutadà– turista.
- Turisme de Barcelona, es promociona com a destí turístic i té especial interès en fer pedagogia entorn l'interès turístic, i de com ha contribuït positivament als barcelonins.
- Turisme de Barcelona es mou per un interès general i la lògica econòmica.
- Què caldria fer? Estudi per saber la justa capacitat de càrrega de la ciutat i definir els perfils turístics de la ciutat.
- Barcelona té l'obligació de difondre la seva riquesa cultural i identitat mitjançant el turisme.

Cal mencionar que en el debat es va fer l'aportació que els indicadors no haurien de ser quantitatius sinó qualitius, i també que no s'ha d'oblidar un cas com el de Venècia, en què els habitants han hagut de marxar del centre, per manca d'escoles, farmàcies, etc.

Doudou Diène. Relator especial de Nacions Unides, Senegal
Turisme Intercultural.

- El turisme no fa la promoció de la diversificació sinó de la destinació, del mercat. El turisme és l'activitat més massiva, la massa de gent són grups que desconeixen la cultura dels altres. L'estada és curta i no permet conèixer la gent.
- El turisme posa en contacte diferents habitants que no viuen o tenen les mateixes condicions econòmiques (Europa – Àfrica), veuen els turistes amb diners, no hi ha intercanvi cultural, només econòmic. La pràctica del turisme afavoreix el gheto identitari.
- L'expressió "turisme cultural" no és real a tots els països, ja que és una dimensió estètica. Es pot parlar d'una pràctica cultural estètica però no real (exemple: visita de la mesquita de Casablanca sense saber res de l'islam). Aquesta pràctica cultural és superficial: la mateixa dimensió estètica, a nivell ètic i de valors (no es comparteixen les emocions d'un país) i a nivell espiritual (incomprensió).

Ricardo Diez Hochleitner. President d'Honor del Club de Roma
Diversitat cultural i sostenibilitat, clau del turisme del futur.

- Que el turisme no es limiti a afavorir només als països rics, sinó també als pobres.
- El turisme ha d'anar cap al turisme de qualitat.
- Es necessita el codi de comportament del turista.
- "L'egoisme il·lustrat té la culpa de tots els mals".

Josep Basart. Alcalde de Calella
Presentació: Calella, un mar de cultures

- Explicació de l'evolució de Calella amb el turisme.
- Actualment busquen elements relacionats amb la cultura perquè doni singularitat a Calella i per preservar el territori.
- Es necessari un canvi de mentalitat molt gran del sector turístic, cal una gran implicació del sector privat. Necessària col·laboració entre el sector públic i el privat.

**EL BINOMI TURISME – PATRIMONI CULTURAL IMMATERIAL, EL GRAN
ESPAI DE LA CREATIVITAT
15 DE JULIOL, SESSIÓ DE MATÍ**

**Thamrin B. Bachri. Viceministre de Relacions Internacionals Ministeri de Cultura i
Turisme, Indonèsia**
La gestió dels grans espais del turisme cultural

- Han creat un Pla Estratègic Nacional combinant la condició nacional d'Indonèsia (seguint la filosofia de la política nacional: relació harmònica entre les persones, l'entorn i Deu) i les polítiques internacionals.
- La missió d'aquest pla és: involucrar la comunitat, promoure la protecció cultural i desenvolupar productes culturals.
- L'estratègia: el turisme com a mitjà per la unitat i integritat nacional, i també per la comunitat local, donant-li seguretat i orgull. El turisme com a eina que estimuli la conservació i preservi la cultural i ajudi al desenvolupament local.

Louis d'Amore. President de l'IIPT, Canadà

El turisme, vector de la pau

- La Humanitat està davant una crisi a nivell de seguretat molt gran (a nivell ambiental, bèlic, etc.).
- El turisme contribueix positivament en el respecte i comprensió de totes les cultures. Té un paper necessari per desenvolupar la cultura de la pau. El turisme ha d'ajudar a preservar el medi ambient i el patrimoni.
- El turisme ens posa en contacte amb altres cultures, i això ajuda a descobrir-nos a nosaltres i conèixer els altres.
- El viatge ha de ser la diplomàcia individual.
- El viatge trenca la por a l'altre (de les altres societats).

Joan Pasoles. President de la Fundació AMFORT

- El patrimoni més important i en més perill és el patrimoni immaterial (una cultura/poble en extinció és impossible recuperar-la).
- Què és el patrimoni intangible: és la cultura pròpiament dita. El vertader intangible es processa amb les emocions. Part invisible que resideix en l'esperit de cada una de les cultures que configuren la humanitat.
- No ha de ser possible que a Europa hi hagi cultures de primera i cultures de segona, i tampoc llengües de primera i llengües de segona, com el català Reclamació que el català sigui degudament reconegut.
- La sostenibilitat de la cultura ha de ser a tots nivells.

Arthur Pedersen. Centre de Patrimoni Mundial de la UNESCO

L'aliança entre el turisme i el patrimoni intangible de la Humanitat

- Un dels criteris més importants per ser escollit Patrimoni Mundial, en el cas dels llocs culturals és l'autenticitat, i en el cas dels llocs naturals la integritat. Cada lloc ha de ser associat a un patrimoni intangible.
- La suma del patrimoni tangible amb l'intangible són els anomenats per l'UNESCO "paisatges culturals".
- Com l'UNESCO protegeix el patrimoni intangible: a) mitjançant campanyes educatives per les comunitats (marketing social, per tal de donar als individus continuïtat i orgull de la seva identitat, valor moral i físic dels llocs), b) amb plans turístics d'utilitat pública i c) limitant el nombre de turistes en els llocs de Patrimoni Mundial (com? Implicant la indústria turística, interacció de la indústria amb els espais protegits)

Marien André Romero. Universitat de Barcelona

El mesurament de l'impacte del turisme sobre el patrimoni intangible dels pobles

- Reflexió: intangible i mesurament és impossible.
- L'intangible seria tot allò que engloba la identitat, per tant hi ha elements del passat, del present i a més, condiciona el futur. La identitat es manifesta de múltiples maneres: econòmica, espiritual, ambiental, cultural, política i social.
- Per valorar els impactes caldria la interacció amb altres aspectes com l'econòmic. Però, no es poden utilitzar les mateixes eines de mesura en tots els llocs.
- El turisme no és una víctima de la globalització, sinó que és un element més.
- En l'aspecte de definició de criteris mesura / indicadors, està molt més avançada la teoria que la praxis.

Emma Tuki. Rapa Nui

Presentació: L'Illa de Pasqua, una finestra al llegat de la humanitat

- Presentació de la cultura Rapa Nui a partir de l'experiència pròpia de la Sra. Tuki, a partir del compromís amb la seva terra per tres motius: per naixement, per ser dona i com a mare.
- Passi d'un vídeo que mostrava imatges de la integració de la cultura local amb el turisme.

Juan Berenguel Vázquez. Don Quijote de la Mancha 2005

La ruta del Quixot: cultura i enginy per a un desenvolupament sostenible

- Ruta literària, per tant cultural i que forma part del patrimoni intangible.
- La ruta recorre camins històrics com les "cañadas reales". La ruta serveix com a excusa per recuperar aquestes "cañadas".
- Passi d'un DVD turístic sobre la ruta.

L'HABITAT HUMÀ I LA CONVIVÈNCIA TURÍSTICA **15 DE JULIOL, SESSIÓ DE TARDA**

Pedro Ruiz. Universitat de Còrdova (ciutat patrimoni de la humanitat)

L'experiència de les ciutats patrimoni

- Les ciutats patrimonials integren la cultura material i la immaterial. La conservació d'aquest patrimoni és garantia de continuïtat i potenciació del diàleg entre els seus habitants i els turistes.
- S'ha de crear un model sostenible basat en el respecte patrimonial i cultural, això s'aconsegueix amb la no imposició de models culturals, el compromís amb la realitat i la recerca d'un equilibri entre el turisme, els seus habitants i el patrimoni.

José Luis Garcia Grinda, arquitecte. Universitat Politècnica de Madrid

Rehabilitant espais patrimonials com a nous escenaris de la diversitat

- El turisme en el medi natural s'ha de protegir especialment donat que és de gran importància per la protecció i respecte del patrimoni.
- En la rehabilitació del medi rural s'han de tenir en compte tres aspectes: la fragilitat dels recursos, la fixació d'una oferta màxima i la gestió local.
- La formació, el coneixement, l'educació i una bona planificació són elements bàsics de cara a la rehabilitació del patrimoni rural. Aquests punts s'han de tenir en compte tant per la comunitat rural com per els especialistes.

Jonathan Tourtellot. Director de Turisme Sostenible. National Geographic Society

Fent conèixer la diversitat de recursos culturals del planeta per al turisme

- El territori s'ha de concebre com un tot. Tot projecte arquitectònic de desenvolupament turístic d'una zona ha de formar part d'un projecte global on s'incorporin altres elements com el transport, tradicions, cultura ...
- El turisme s'ha d'entendre com una aportació positiva a la població local, tan pel seus efectes econòmics com per la recuperació del patrimoni perdut o l'ajuda a que no es perdi.
- El turisme consta de tres fases evolutives: fase de descobriment, fase d'estancament (que dona lloc molts cops al turisme de masses) i fase de declivi.
- Nou terme: geoturisme, aquest terme turístic inclou tot allò que es pot visitar. Permet destacar tots els aspectes de cada lloc i beneficia tant a la persona local com al visitant.

Alain-Philippe Feutré. Cap executiu IH&RA-International Hotel & Restaurant Association
El turisme com a creador d'espais de convivència

- El turisme és un element bàsic pels humans i pot ser molt beneficiós com a dinamitzador d'un territori o com a complement a la seva economia
- El turisme beneficia a les comunitats ja que aquestes s'aprofiten les infraestructures creades pel desenvolupar aquesta activitat
- El turisme és el sector econòmic més important del món: crea 200 milions de llocs de treball i genera un benefici de 3.6 bilions de dòlars.
- La seva associació vetlla pels interessos de les comunitats locals (lluita contra l'explotació infantil i el turisme sexual) i per a la sostenibilitat: tractament d'aigües i residus...

Ralf Buckley. Universitat de Griffith, Austràlia
L'ecoturisme com a nova forma de convivència amb la naturalesa i la cultura

- Es denomina ecoturisme l'activitat turística centrada en la cultura i la naturalesa.
- Un bon desenvolupament de l'ecoturisme té en compte la gestió activa per a minimitzar l'impacte (sostenibilitat) i la contribució a la conservació del medi i el patrimoni.
- El productes ecoturístics varien d'una zona a una altra i sobretot d'un país desenvolupat a un en vies de desenvolupament, en aquest últim els Estats tenen molt més control dels recursos naturals i econòmics.

Antonio Imbassahy de Silva. Alcalde de Salvador de Bahia, Brasil
Presentació: nous models d'oferta i demanda per a la sostenibilitat turística

- El turisme és el principal element reconciliador de cultures i de les seves diversitats, és un bon camí per aconseguir la pau. El coneixent de les diferents cultures fa que es respectin.

Crescencio Reséndiz. Mèxic
Presentació: Fòrum Internacional Indígena del Turisme

- El desenvolupament del turisme en les zones indígenes és problemàtic ja que no entenen les aportacions positives d'aquest
- El progrés del turisme en aquestes zones s'aconsegueix quan el promotors turístics respecten i integren la cultura indígena i es poden beneficiar de les noves infraestructures.

EL TURISME EN UN PLANETA VIU 16 DE JULIOL, SESSIÓ MATÍ

Connexió en directe d'obertura des del K2

Sebastián Salgado. "Al filo de lo imposible" TVE

- Cal prendre consciència de la importància dels hàbitat d'alta muntanya ja que serà un llegat per a les noves generacions.
- Cal fer compatible l'hàbitat usable de les muntanyes amb l'habitat no usable
- Darrers temps increment important de la pressió humana sobre les muntanyes "mite" degut principalment a les expedicions comercials no professionals.

Óscar Cadiach. Expedició "Catalans al K2"

- Cal una nova ètica de l'alpinisme.
- Veu el futur amb positivisme, els processos de neteja de les muntanyes van força bé.

Jean Claude Jacques. Conseller d'UICN per a Europa

Àrees protegides i turisme, un benefici mutu més enllà de les seves fronteres.

- El turisme és important encara que no prioritari en els països rics, però és crucial en els països en vies de desenvolupament. És una amenaça als ecosistemes fràgils.
- Per promoure el turisme sostenible a les àrees protegides la UICN proposa:
 - Cal formació dels indígenes i conscienciació dels turistes.
 - Apostar pel turisme de caire "rural"
 - Legacy Awards a les millors destinacions
 - Carta Europea pel Turisme Sostenible
 - PAN Parks: Certificació de Destinació de Turisme Sostenible

David Waugh. Director Conservador Fundación LORO PARQUE

Turisme i conservació ex situ

- 600M de persones visiten els zoos/aquaris cada any al món, cal doncs entendre aquesta oferta com a mitjà educatiu connectant la gent amb el món natural.
- Calen reconeixements als zoos com a conservadors de la natura i recuperadors d'animals en vies d'extinció.
- Cal una planificació racional dels zoos, que aquests utilitzin energies renovables i certificacions de destinació de Turisme Sostenible per aquests establiments.

Paola Deda. Secretaria del Conveni sobre la Diversitat Biològica

Aplicació del Conveni sobre la Diversitat Biològica al desenvolupament sostenible del turisme

Línies mestres del conveni:

- Cobreix tots els tipus de turisme basant-se en que el turisme crea riquesa però cal que protegeixi la biodiversitat.
- Focalitza en l'educació dels professionals i dels clients sensibilitzant-los en el respecte a la biodiversitat.
- Compatible amb les diferents formes socials dels territoris.
- Elaboracions de manuals tècnics.

Eduardo Carquejeiro. Director Regional de Medi Ambient de la Regió Autònoma de les Açores

El llegat de la naturalesa i la contribució del turisme

- Bon paisatge = Bon Turisme
- Cal satisfer les necessitats actuals pensant en la viabilitat del futur.

Luís Jiménez Herrero. Universitat Complutense de Madrid

El capital natural i la sostenibilitat turística

- La sostenibilitat ha estat un concepte que s'ha aplicat tardanament al món del turisme.
- No s'ha de confondre acció social amb sostenibilitat.
- La capacitat de càrrega està al límit.
- Concepte de RESILIËNCIA: capacitat de l'entorn per adaptar-se als canvis.
- Cal marcar prioritats per el turisme sostenible: frenar els processos irreversibles, ajustar-se als límits de càrrega, marcar estratègies a llarg termini, aprendre del passat, evitar errors.
- No podem contaminar per després descontaminar.
- Noves regles:
 - qui usa el capital natural paga
 - fiscalitat ecològica
 - codis de conducta

Turisme responsable per a un desenvolupament sostenible - No sols és una necessitat és una oportunitat! El futur és ara!

David Bellamy. President de Conservation Foundation

Presentació: Història Natural i Turisme: simbiosi, no guerra

- La història Natural és la supervivència.
- Turisme: motor que ens porta a la sostenibilitat.
- Exemple de Parc Disney d'Orlando com a parc que assumeix els valors de sostenibilitat i responsabilitat.

Sibylle Riedmiller. Directora del Projecte Cumbe island Coral Park a Zanzíbar, Tanzània

Presentació: Com pot contribuir l'ecoturisme a la salvaguarda dels esculls coral·lins?

- Situació dramàtica dels esculls de coral.
- Presentació del projecte de l'illa Chumbe.
 - Programa educatiu de la comunitat.
 - Poblament: només 7 bungalows, únic projecte sostenible de l'Àfrica Oriental
 - Dirigit principalment a escoles.

SIMPOSI B. DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE DEL TURISME: MITES I REALITATS DAVANT DELS REPTES DEL NOU MIL-LENNI

LA RESPONSABILITAT SOCIAL DEL TURISME PANEL DEBAT ORGANITZAT PER EXCELTUR 14 DE JULIOL, SESSIÓ DE TARDA

Jose Luis Zoreda. Vice-president Executiu d'Exceltur

- El turista del s XXI exigeix una major competitivitat.
- La sostenibilitat i la responsabilitat social del sector turístic són el resultat d'un triple compte de resultats: resultats que propiciïn resultats econòmics, beneficis e impactes ambientals i beneficis e impactes socials.
- El cruament d'aquest objectius fa la nostra empresa i destins, sostenibles i socialment responsables.

Jean Claude Baumgarten. President World Travel & Tourism Council

- Les empreses som conscients que si destruïm el patrimoni estem destruint el nostre producte i el nostre futur.
- Els líders de demàseran reconeguts pel seu lideratge social no només econòmic.

Rodolfo Elizondo. Ministre de Turisme de Mèxic

- Necessitat d'unir esforços i arribar a aliances i consensos entre el sector públic i privat.
- S'ha creat una comissió intersecretarial amb l'objectiu de recolzar el creixement ordenat i sostenible del país en matèria turística.
- El turisme està íntimament lligat amb una situació de benestar.
- La cultura és un gran atractiu. S'ha de cuidar la natura i l'entorn.

José Diaz Montañés. President de la Confederació Espanyola d'Hotels i Apartaments turístics

- El turisme és un bé social de primera magnitud que hauria d'estar a l'abast de tots dels ciutadans. Però la realitat no és aquesta. Aposta per integrar el col·lectiu de discapacitats.
- Hem d'anar cap a un turisme accessible. Els beneficis serien: augment de la quota de mercat, millora de la imatge, multiclient (per cada discapacitat hi ha un acompanyant o més) i desestacionalitat (es tracta d'un client que viatge en èpoques no estacionals)
- Per tant, hi ha una doble manera d'enfocar la problemàtica d'aquest col·lectiu:
 - Principi d'igualtat d'oportunitats
 - Cost d'oportunitat que representa pel sector no tenir present a aquest col·lectiu.

Jussuf A. Sukkar. Ministre de Turisme de Etiòpia

- En els països menys desenvolupats l'administració ha de tenir un paper molt rellevant. El govern té com a responsabilitat crear polítiques i estratègies en foment del turisme.
- El turisme representa un gran valor afegir pel seu país, el turisme com a una alternativa clau per a la potenciació del seu país.
- Tenen un potencial, atractius turístics, però no les infraestructures necessàries (manca de serveis de qualitat, instal·lacions...), aquestes dificultats però, es poden solventar amb la col·laboració del govern i dels clients.

Sebastian Escarrer. Vicepresident de Sol Meliá i membre de la Junta Directiva d'Exceltur

- Anem cap a un món insostenible i l'estabilitat per al turisme és essencial.
- El turisme pot contribuir a la solució d'aquest problema. El turisme genera riquesa, ajuda a la creació d'empreses, estimula el desenvolupament d'infraestructures i del comerç local i fomenta el diàleg intercultural aconseguint una major tolerància.
- El turisme és un mecanisme útil per resoldre-ho, i en aquest sentit, des de fa 6 anys desenvolupen l'acció social amb dotació pressupostària. Involucren no només a la seva companyia sinó també als clients (a través d'internet). El turista forma part de la solució.

Raimón Martínez Fraile. Secretari general de Turisme, Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme d'Espanya

- La indústria turística és líder en la creació de riquesa, no només econòmica sinó també riquesa social.
- El turisme té la responsabilitat de transmetre cap a l'exterior i cap a l'interior.
 - Exterior: Convèncer als que no són del sector turístic de la importància del turisme, vist com a una aportació a la riquesa i a la felicitat del país.
 - Interior: Es refereix al sistema de gestió dels recursos humans. Tenim l'obligació de investigar en aquest camp, aplicar una política diferent, més innovadora, per tal que el treballador tingui la capacitat de desenvolupar-se en el seu lloc de treball.

CONSTRUINT LES DESTINACIONS SOSTENIBLES DEL FUTUR **15 DE JULIOL, SESSIÓ DE MATÍ**

Tom Selännemi. President de "Iniciativa dels TTOO pel Turisme sostenible" *La contribució dels operadors turístics a la sostenibilitat turística*

- Els tres fonaments de la sostenibilitat són: sostenibilitat ecològica, econòmica i sociocultural.
- El turisme sostenible és molt important pels TTOO: depèn del mediambient (ningú viatja a un entorn destruït), depèn de la cultura local (el turisme no és possible a societats hostils) i a més la sostenibilitat és un negoci.
- Els TTOO fan els paquets i poden demanar que tots els seus proveïdors siguin sostenibles i per tant els seus productes seran sostenibles.

Wolf Michael Iwand. Director executiu del Departament de Medi Ambient i Qualitat de TUJ *Compartint responsabilitats i creant un a nova sensibilitat per al turisme sostenible*

- S'ha de tenir cura, controlar, millorar i gestionar les destinacions.

- L'objectiu principal de TUI és la certificació. Totes les seves empreses i hotels han d'estar certificats. És un procés de millora contínua.
- La gestió de destinacions sostenibles és la gestió de conflictes per equilibrar la economia i els recursos socials.

Ramon Garriga Saperas. TÜV Internacional

Certificacions i els seu paper en el desenvolupament sostenible del turisme

- El valor afegit de la certificació no és només l'aspecte comercial hi ha dues aportacions més:
 - Els auditors ajuden a l'empresa a millorar.
 - La certificació es transforma en un estímul per mantenir el nivell i continuar millorant continuament.
- Un establiment turístic sostenible és aquell que ajuda al coneixement de la seva àrea, s'integra en l'entorn i dóna a conèixer la cultura. Transforma als turistes en viatgers, que al descobrir coneixen, respecten i sostenen.

Ramon Estalella. Confederació Espanyola d'Hotels i Allotjaments Turístics

El nostre compromís amb el futur

- Actualment hi ha una divisió del mercat: nous destins i clients, noves motivacions i major sensibilitat mediambiental.
- Els problemes actuals són: mala planificació, creixement incontrolat de l'oferta i dependència del turisme (monocultiu).
- Donat que el segment de turistes sensibles als valors ambientals va en augment, la gestió dirigida cap a la sostenibilitat suposa un avantatge competitiu.

Josep Bernadas. President d'Altai r

Estratègies per al canvi

- Els reptes no han de ser econòmics sinó també social i ètics.
- Hem de convertir el turisme que no volem (depredador) en el que volem (sostenible).
- Es tracta d'augmentar el nombre de productes orientats cap a un benefici no només econòmic sinó cultural. Així crearem una oferta singularitzada a base d'uns recursos que han de ser interpretats (cultura, natura i turisme).
- Un projecte és viable i sostenible quan resulta beneficiós per a tots els afectats. Hem de crear un turisme al servei de la societat.

Xavier Crespo. Alcalde de Lloret de Mar

Agenda 21 Local: estratègia cap a la sostenibilitat del turisme

- El turisme provoca pèrdua d'assentaments històrics, pèrdua de l'atribut d'espai natural, en definitiva pèrdua de la qualitat de vida.
- Algunes propostes són la creació de mapes acústics, pactes per a la mobilitat, recuperació de camins de ronda, sistema d'indicadors de sostenibilitat, àrees de protecció de l'entorn natural

Francisco Muñoz. President del Consell Internacional d'Hotels de la Biosfera

Presentació: Hotels sostenibles per a destinacions sostenibles

- Planteja el turisme com a un model depredador, però amb les teories de desenvolupament i els processos eco-eficients es pot arribar a un nou escenari d'empresa sostenible.
- Situació ideal: coordinació entre destinació i empresa de cara a la implantació d'un model de sostenibilitat.

LA DIVERSITAT TURÍSTICA EN L'ERA DIGITAL 15 DE JULIOL, SESSIÓ DE TARDA

Pauline J. Sheldon. Universitat de Hawai

El paper de la comunicació virtual en el nou turisme

- La comunicació virtual serveix per crear un nou sistema turístic.
- Aquest sistema turístic es caracteritza per nous factors de demanda, de distribució i nous factors d'oferta.
- Planteja com es poden aplicar les noves tecnologies al turisme per tal que una destinació esdevingui sostenible.

Felipe González Abad. Director General de SAVIA Amadeus

Sistemes globals de distribució al servei de la indústria del viatge

- Considera que els sistemes globals de distribució (GDS) distribueixen la tecnologia per a que l'ampli ventall de proveïdors de serveis i agències de viatges es posi en funcionament. Els GDS creen negoci.
- Quant més intermediaris hi ha més moderna és la societat, ja que els intermediaris aporten valor al producte final.

J. M. de Juan. Estratègies d'informació i de promoció responsable per a destinacions sostenibles

- La gent actualment utilitza internet com una font d'informació i no com una font de compra. Per aquest motiu els TTOO perden quota de mercat, ja que el turista cada cop és més expert i cerca un producte més específic i el troba a internet.
- Al 2002 comença la tendència a no viatjar amb paquets turístics, i al 2003, aquesta tendència es consolida (52% dels turistes estrangers que visiten Espanya ho fan sense paquet turístic).

Javier Gomez Navarro. Exministre de Turisme d'Espanya

Destinacions turístiques

- El turisme de masses té una part positiva: desenvolupament econòmic... i una negativa: homogeneització del producte.

Antoni Costa i Costa. President conseller delegat de Paradors de Turisme

Noves tecnologies per a la sostenibilitat del turisme

- El turisme està íntimament lligat amb I +D i sostenibilitat.
- I + D s'ha d'investigar i desenvolupar dins del conjunt de l'oferta turística.
- El sector públic i privat han de cooperar professionalment.
- El turisme és un mitjà per generar benestar econòmic i social i no és un fi en si mateix.

Geraldo Machado. *Nous models d'oferta i demanda per a la sostenibilitat turística*

- El turisme és una de les majors forces de globalització.
- El turista encara no tria el seu destí turístic basant-se en sostenibilitat del destí.
- No es tracta de seguir les normes de sostenibilitat sinó de afegir un valor a la destinació.
- La tecnologia de la informació (internet) facilita la descoberta de llocs sostenibles, donat que les destinacions turístiques utilitzen internet com a eina per a donar-se a conèixer.

Jordi Joan i Treserras. Universitat de Barcelona

Bones pràctiques en la gestió del turisme cultural en la societat de la informació

- A través d'internet s'hauria de potenciar la singularitat i l'autenticitat del producte turístic i s'hauria de fer una presentació innovadora i original.
- La utilització d'internet hauria de comportar una experiència de qualitat.
- L'aprofitament dels recursos patrimonials és la forma més autosostenible econòmicament.
- Bretxa digital: l'allunyament entre les persones amb accés a les noves tecnologies de les que no tenen accés o bé si en tenen però no saben utilitzar-les.

EL REpte DE LA INNOVACIÓ
16 DE JULIOL, SESSIÓ DE MATÍ

Domingo Jiménez Beltrán. Assessor de la Presidència del Govern d'Espanya

Eines per desenvolupar un turisme integrat en el medi ambient

- La sostenibilitat hauria de començar pels sectors prioritaris. Els sectors més difícils són les tres T's: Transport, Turisme i Territori, i els tres menys difícils són: Agricultura, Energia i Mercat Interior, ja que ja hi ha polítiques /programes de la UE.
- El que "mata" al turisme és el monocultiu, és a dir, el turisme per si mateix.
- Els missatges que s'extreuen dels indicadors són:
 - Europa és un gran destí.
 - S'han canviat les patrons vacacionals: viatge més, però per un temps més curt i a destins més propers.
- "Construir sense destruir"
- És necessària una nova orientació de les polítiques:
 - Dissociació del creixement econòmic de l'ús dels recursos.
 - Preus justos (internacionalització de costos).
 - Avaluació de la sostenibilitat de les noves propostes.

Arthouros Zervos. President d'EREC

Experiència d'integració de tecnologies ecoeficients en la indústria turística

- L'energia té un paper cada cop més important en les activitats turístiques. El consum d'energia és cada cop més elevat.
- L'ús apropiat de les energies renovables pot contribuir al turisme en diferent àmbits: reducció del consum, protecció del mediambient, millora de la imatge del turisme.
- Pel que fa a l'aigua, també hi ha noves tecnologies que poden col·laborar a una millor gestió: la millor solució es reutilitzar l'aigua que ja s'ha fet servir, emmagatzemament de l'aigua, dessalinització amb energies favorables al mediambient...
- També hi ha noves tecnologies que afavoreixen la mobilitat sostenible, ex: cotxes elèctrics.

François Vellas. Universitat de Toulouse

Indicadors per al desenvolupament apropiat de noves infraestructures turístiques

- La innovació no es refereix només a la creació de noves estructures sinó també a l'aplicació de noves estratègies.
- Cal innovar en els indicadors de desenvolupament sostenible. La innovació ens permet contemplar nous indicadors com ara: l'indicador cultural.
- Cal fer una llista d'indicadors per tal que les PYMES tinguin un punt de referència.
- Per innovar en l'aplicació dels indicadors hem de crear uns indicadors que ens permetin avaluar tots els sectors turístics.

Hermelindo Castro. Gestor de la xarxa d'espais protegits d'Andalusia

Innovació en la gestió del turisme en àrees naturals i espais protegits

- Cas d'Andalusia: és una de les regions mediterrànies amb un major nivell de biodiversitat i ecodiversitat. Compten amb 144 espais protegits, 21 parcs naturals, que representen el 20% del territori. Als parcs naturals hi ha un total de 800 equipaments turístics (1 milió de visitants anuals).
- Actualment es constaten dos tendències imparables i preocupants:
 - Abandonament rural per parts dels agricultors, ramaders..
 - Invasió dels nous turistes rurals. Aquest turisme pot contribuir al manteniment del turisme rural però cal evitar que es transformi en un turisme depredador.
- Es tracta d'harmonitzar les noves formes de turisme amb el patrimoni cultural i natural.
- Han aprovat l'Agenda 21 i al capítol de turisme sostenible s'estableix: necessitat d'avaluar la capacitat de càrrega turística dels espais protegits, necessitat d'establir figures fiscals, necessitat de coordinar polítiques turístiques, ambientals i urbanístiques cercant sinèrgies positives, promocionar el turisme responsable i promoure paràmetres de qualitat en l'empresa turística.

Dawid de Villeris. Secretari general adjunt de l'OMT, responsable del Comitè Mundial d'Ètica

Compromís ètic del turisme

- El gran creixement del turisme ha canviat la societat i ha convertit el món en un lloc més obert i més globalitzat.
- El turisme contribueix al creixement econòmic, però sense control pot tenir un impacte molt negatiu sobre la cultura dels països en vies de desenvolupament.
- La indústria turística s'ha de comprometre amb un codi que eviti cap tipus d'abús, és a dir, amb un codi ètic.
- El Codi Global d'ètica pel turisme són uns principis que haurien de guiar al sector per a un comportament responsable. És un codi de conducta voluntari, no vinculant.
- Alguns dels principis són: igualtat home – dona, repartiment dels beneficis del turisme entre totes les parts de manera equitativa, períodes de descans pels treballadors, llibertat de viatjar com a un dret humà..

Herbet Hamele. Ecotrans

Presentació: Consell per a l'administració del turisme sostenible.

- El turisme sostenible hauria de satisfer: poblacions locals, turistes, TTOO, natura i mediambient.
- La missió del Consell és augmentar la qualitat i l'establiment de programes de gestió per tal que la gent sigui més conscient.
- Actualment hi ha unes 50 etiquetes ecològiques que treballen a nivell local, regional... Es poden consultar a : www.eco-tip.org
- L'èxit dels certificats radica en establir primer la demanda. El certificats són una eina voluntària per tant si no hi ha demanda no tenen èxit.
- Els eco-labels haurien d'unificar criteris i s'han d'ajudar mútuament.
- És primordial incloure aquestes eco-etiquetes als catàlegs, a les webs... Si els clients tinguessin accés a aquesta informació escollirien els establiments ecològics.

Kimai Olesapia. Arusha, Tanzània

Presentació: La cultura Massai i les seves noves formes de relació amb el turisme

- Els Massai són una tribu formada per 120.000 persones que viuen en petits poblats. El concepte de tribu per ells és més important que el de família. Els problemes són solucionats per la gent gran.
- Un dels valors fonamentals del poble massai és el respecte.
- El turisme els hi ha permès conèixer noves formes de cultura i desenvolupament.
- El turisme és ben rebut. El turisme ha de contribuir a mantenir la cultura del seu poble.

SESSIÓ DE CLAUSURA 14 DE JULIOL, TARDA

Jafar Jafari. President del Comitè Científic del diàleg

- Tres idees: diversitat cultural, sostenible i turisme.
- Diversitat cultural: és allò que ens defineix, ens dona forma dins de l'aldea global a la qual tots pertanyem. Fa que les similituds i diferències entre nosaltres siguin patents, defineix la relació dels uns amb els altres i ens motiva o ens retrau respecte d'alguns actes. El Fòrum reconeix que els membres d'aquesta comunitat global tenen diverses subcultures, però l'interdependència entre elles fa que continuem prosperant.
- Sostenible: Totalitat d'elements que conflueixen. Existeix l'enfocament global, holístic, a partir de l'economia i la natura s'ha de tenir en compte el sistema de valors.
- Turisme: connecta aquests dos punts. El turisme considera que la cultura pot ser una plataforma d'oportunitats que ens permet escollir, transformem els destins en bens de consum. Al afegir la sostenibilitat a aquest concepte va sorgir l'ecoturisme, però s'han superat els límits previstos i s'ha generat un procés de destrucció.
- Si el turisme no funciona dins d'uns límits, ja no és sostenible.
- El creixement i el desenvolupament no són sinònims:
 - El creixement es un concepte quantitatiu. Es mesura amb el PIB.
 - El desenvolupament es tracta d'un concepte qualitatiu. Tot i que les xifres creixin ens hem de plantejar si està creixent la qualitat de vida.
- Concepte de felicitat per càpita: contribució del turisme a l'augment de la qualitat de vida.

Juan Ignacio Pulido. Secretari general, Associació d'Experts Científics en Turisme (AECIT)

- Intercanvi del Knowhow turístic.
- Sensibilització de la societat sobre la importància de la investigació en el camp del turisme.
- El desenvolupament turístic sostenible precisa de la col·laboració de tots els agents de la destinació.
- El turisme pot contribuir a generar noves rentes en les comunitats locals, però és necessari articular nous mecanismes per al respecte intercultural.
- La investigació i el coneixement turístic es troba en dificultats degut als estudis a curt termini i a la pluridisciplinarietat.
- Recomanacions:
 - El turisme com a mitjà de desenvolupament i cooperació internacional ha d'incorporar la participació de totes les parts: passaport per a la pau.
 - Esforç de sensibilització del reconeixement de l'activitat turística.
 - El turisme com a instrument per a la preservació de la identitat dels pobles, respectant la decisió de la població amfitriona.
 - Definició de sistemes d'avaluació d'impactes.
 - Processos basats en processos objectius i prèviament definits.
 - La administració cal que avanci en legislació, referents per al sector, major coordinació interdepartamental. El turisme és una activitat transversal.
 - L'empresariat ha d'afrontar l'entorn canviant. Formació del sector i major aprofitament de les noves tecnologies.

Eduardo Farina. Coordinador General del Fòrum Mundial de Turisme (FMT)

- Canvi del paradigma de la humanitat.
- Cooperació entre tots els agents.
- Continuïtat dels projectes que s'han plantejat al Fòrum de Barcelona. En aquest sentit, planteja el I Encuentro Mundial de Desarrollo de Turismo Sostenible (Salvador de Bahia)

Tomás de Azcárate Bang. Director del Diàleg

- El turisme és de tots.
- El turisme pot estimular la cohesió social, contribueix a la pau i a l'enriquiment mutu. És un poderós instrument econòmic i el seu èxit es basa en la utilització de recursos, socials ambientals i econòmics i la seva conservació assegura el futur.
- El turisme ha de ser sostenible en els tres aspectes.
- Els recursos son un bé comú de la humanitat i per tant és obligació de tots preservar-los.
- Les noves tecnologies poden oferir alternatives estratègiques.
- Cal un nou escenari en la forma de concebre i gestionar el turisme. Els agents socials, les administracions i els mateixos turistes han de formar part necessàriament d'aquest procés de canvi. La comunitat local ha de tenir un paper essencial.
- Premisses d'actuació. Els participants al diàleg insten als governs, organitzacions internacionals, autoritats locals i organitzacions del món turístic a:
 - Desenvolupar formes de cooperació.
 - Promoure i facilitar l'intercanvi de coneixements per promoure el turisme responsable i sostenible.
 - Incorporar als programes d'innovació i formació la diversitat cultural coma recurs turístic essencial.
 - Desenvolupar instruments i iniciatives de seguiment (plataforma digital de turisme sostenible d'abast mundial).

Cipriano Marín. Relator General.

- Ressenya l'abast del diàleg: 1100 participants, 8 sessions en dos simposis, 64 ponències, 12 tallers...
- El patrimoni i el turisme són bàsics per al diàleg internacional.
- Han sorgit noves idees: ciutats creatives, propostes de ruta com per ex. Ruta de les estrelles basada en l'observació i el dret al cel, unint ciència, art, cultura i història.
- Aspecte essencial novelós: recuperació del patrimoni (en el sentit més ampli) inclusió del patrimoni material intangible com a un aspecte bàsic en la planificació i gestió turística i en la proposta de nous productes turístics.
- La innovació en relació al període de l'era digital com a instrument per valoritzar i ampliar aquests conceptes.
- El repte és considerar zones degradades com a un diamant en brut.